

Stormøte om sirkulær økonomi

Til: postmottak@nfd.dep.no og postmottak@kld.dep.no

Dato: 3.2.23

Norsk Senter for Sirkulær Økonomi er Norges største klynge for sirkulærøkonomi, med nesten 100 medlemmer. Vi representerer ulike bransjer og verdikjeder, private og offentlige aktører, som alle har viktige roller og arbeider for en raskere omstilling til en mer sirkulær økonomi. Vårt innspill tar utgangspunkt i utfordringer knyttet til gjenvinning av avfalls- og sidestrømmer til nye ressurser:

Lønnsomhet, markedstilgang og kvalitet – nøkkelen til en mer sirkulær økonomi

Manglende lønnsomhet er den største hindringen for omstillingen til en mer sirkulær økonomi i norsk næringsliv. I dag er det ikke samsvar mellom samfunnsøkonomisk og bedriftsøkonomisk lønnsomhet, og som stimulerer til ombruk, gjenvinning og bruk av resirkulerte råvarer. Det er i mange tilfeller ikke lønnsomt økonomisk med ombruk og reparasjon av forbruksvarer, da det er rimeligere å kjøpe nytt. Det samme gjelder bruk av resirkulerte fremfor jomfruelige råvarer, da jomfruelige råvarer ofte er rimeligere enn resirkulerte råvarer. For noen avfallsressurser er det også mer lønnsomt økonomisk å deponere fremfor å gjenvinne ressursene, som for eksempel brukte gipsplater og forurensede masser. Med utgangspunkt i avfallspyramiden og ønsket om å holde ressursene i omløp lengst mulig, er målet at minst mulig skal havne på deponi. Farlige stoffer for miljøet skal selvsagt tas ut av kretsløpet, men det må være økonomiske insentiver som gjør det lønnsomt å rense og gjenvinne avfall. Det vil igjen bidra til å redusere behovet for deponi, da den nasjonale behandlingsskapasiteten for farlig avfall er for dårlig. **Anbefaling: Det bør innføres økonomiske insentiver som fremmer bruk av resirkulerte produkter og råvarer, og avfallsbehandling i tråd med avfallshierarkiet og en sirkulær økonomi, som for eksempel moms-fradrag og høyere deponavgifter.**

Manglende markedstilgang eller etterspørsel etter sirkulære produkter er også et hinder. Et eksempel er offentlige anbud i forbindelse med bygging av infrastruktur. I dag er det mange anbud hvor det prosjekteres inn kun bruk av jomfruelige masser som stein, jord og andre ressurser. En årsak kan være at kvalitetskravene er laget med utgangspunkt i jomfruelige masser, og ikke med utgangspunkt i hva som er godt nok for formålet. **Anbefaling: Det startes et arbeid med å revidere kvalitetskrav for resirkulerte ressurser til ulike formål, som åpner markedet for resirkulerte ressurser i anbudsprosesser.**

Regelverket kan også være et hinder for manglende markedstilgang, da dette er laget med utgangspunkt i en lineær økonomi, hvor avfall er et endestopp. Manglende harmonisering mellom definisjonen på avfall og produkt hindrer bruk av sirkulære produkter til enkelte formål. Dagens slamdirektiv tillater for eksempel 10-20 ganger høyere verdier av tungmetaller i slam til jordbruksformål, sammenlignet med om man skulle benyttet biogjødsel basert på organisk avfall, og som følger EUs nye gjødselvarer-forordning. Tilsvarende hindringer gjelder bruk av biogjødsel basert på slam til matproduksjon, og matavfall som fôr til insekter og dyrefor. **Anbefaling: Regelverket må tilpasses en sirkulær økonomi, hvor det sentrale er hva slags kvalitet som er nødvendig for å kunne bruke resirkulerte avfallsressurser til ulike formål.**

En annen utfordring er at mange opplever at behandlingstiden for å få godkjent utslippstillatelser som kreves for å etablere anlegg for rensing av masser og gjenvinning av avfallsstrømmer er altfor lang, opptil flere år.

Anbefaling: En mer effektiv behandlingsprosess vil bidra til å øke tilbudet av resirkulerte råvarer.

Nok energi og høye kraftpriser er generelt et hinder for grønn vekst og en konkurransedyktig norsk industri. Dette får spesielt store ringvirkninger for sirkulærøkonomien og den industrielle symbiosen, hvor energi, avfalls- og sidestrømmer fra bedrifter inngår som ressurser inn i andre bedrifters produksjon. Et eksempel på dette er Kronos Titan som nå flagger ut en del av sin virksomhet til Tyskland, og som er en sentral aktør på Øra industripark i Fredrikstad. Her rammes både bedrifter som leverer avfallsstrømmer inn til Kronos Titan, og de som får levert sidestrømmer/biprodukter fra Kronos Titan, som NOAH. Et annet eksempel er gjenvinning av kritiske råvarer fra avfall, som er svært energikrevende, men som er nødvendig dersom næringslivet skal ha tilgang på nok ressurser i fremtiden. **Anbefaling: Norske myndigheter må legge til rette for at vi har energipriser som gjør norsk industri konkurransedyktige på det internasjonale markedet, samt at vi har nok ressurser tilgjengelige (ref. EUs strategi for kritiske råvarer).**

Omstillingen til en sirkulær økonomi er det viktigste verktøyet vi har for å bli et bærekraftig samfunn og nå våre klimamål. Skal vi få til dette, må det skje et paradigmeskifte i forhold til hvordan vi forbruker og forvalter ressursene i samfunnet. Det krever nytenkning om hvor, hvordan og hvem som håndterer ressurser som avfall, avløpsvann, energi og vann. Dette fordrer samarbeid og innovasjon mellom private og offentlige aktører, endring av lover og regelverk, nye forretningsmodeller og ikke minst en endring av holdninger og atferd hos oss, både innbyggere og næringsliv. Kunnskap og kompetansebygging om sirkulærøkonomi er en nøkkelfaktor her. Det finnes tilgjengelig både forskning og teknologi for å bygge bærekraftige og sirkulære samfunn, men det finnes ikke et nasjonalt oppdrag som sparker i gang samfunnstransformasjonen. **Vi ønsker derfor å sende denne utfordringen til nasjonale politikere: Kan vi løfte oss fra dagens jumboplass i Europa til å bli et foregangsland for et bærekraftig og sirkulært samfunn? Og dermed også bidra til at vi når klimamålene og våre ambisjoner om grønn vekst og verdiskaping for næringslivet.**

Våre innspill til myndighetene, oppsummert:

- Innføre økonomiske insentiver som stimulerer til økt materialgjenvinning og bruk av resirkulerte råvarer, og som fremmer avfallsbehandling i tråd med avfallshierarkiet og en sirkulær økonomi (eks. momsfradrag på resirkulerte produkter og råvarer, høyere deponiavgifter)
- Revidere kvalitetskrav for resirkulerte ressurser til ulike formål, for å øke markedstilgangen
- Økt krav om bruk av resirkulerte produkter og råvarer i anbudsporsesser, der dette er mulig
- Tilpasse regelverket til en sirkulær økonomi, hvor krav til nødvendig kvalitet for resirkulerte råvarer er førende for ulike bruksområder (avfallsdefinisjon vs produktregelverk)
- En mer effektiv behandlingsprosess for etablering av anlegg som renses og gjenvinner avfallsressurser,
- Tilgang til nok grønn kraft og priser som sikrer tilgang på kritiske råvarer
- Kompetansebygging på sirkulærøkonomi - for både innbyggere og næringsliv
- Utfordring til nasjonale politikere: Norge på toppen som et bærekraftig og sirkulært samfunn!

På vegne av NCCE, daglig leder Tina Wågønes